

Rijksvertegenwoordiger
voor de openbare lichamen
Bonaire, Sint Eustatius en Saba

Vijfde Voortgangsrapportage Jaar 2015 inzake de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba in Caribisch Nederland

Bonaire

Sint Eustatius

Saba

Rijksdienst Caribisch Nederland
G.P. Isabella
Rijksvertegenwoordiger

Kaya Internashonal z/n
Kralendijk, Bonaire
Caribisch Nederland
E: Rijksvertegenwoordiger@rijksdienstcn.com
T: +599 715 8304

April 2016

Inleiding

Voor u ligt de vijfde voortgangsrapportage van de Rijksvertegenwoordiger voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Deze rapportage gaat in op de verdere ontwikkelingen en investeringen die met name vanuit de betrokken ministeries in het jaar 2015 op de drie eilanden hebben plaatsgevonden. Wederom zijn stappen gezet in het verbeteren van de dienstverlening vanuit het Rijk naar de eilandsbesturen en de inwoners van Caribisch Nederland.
De voortzetting van de kennismaking op de eilanden, de werkbezoeken van Kamerleden en bewindspersonen, de verkiezingen van een nieuwe Eilandsraad op de drie eilanden, de voorbereidingen van de CN-week in juni, het ondertekenen van de Meerjarenprogramma's met Bonaire en Saba, het instellen van verscherpt bestuurlijk toezicht op Sint Eustatius, het opstellen van een Plan van Aanpak ter verbetering van de ambtelijke en bestuurlijke organisatie op Sint Eustatius, de presentatie van de uitkomsten van het rapport van de evaluatiecommissie Caribisch Nederland (Commissie Spies) en het referendum op Bonaire hebben van 2015 in meerdere opzichten een druk en bewogen jaar gemaakt.

Er is door alle betrokkenen, zowel vanuit Europees Nederland als vanuit de Rijksdienst Caribisch Nederland en de openbare lichamen, veel werk verzet om de bevolking te helpen en de burgers zoveel mogelijk een betrouwbare en snelle dienstverlening aan te bieden. Deze rapportage gaat alleen in op de inspanningen verricht vanuit de invalshoek van het Rijk. Gekeken wordt of er in de toekomst met een andere opzet van deze rapportage ook inzicht kan worden gegeven in de inspanningen vanuit het openbaar lichaam. Hiermee wordt de beoogde samenwerking en wederzijdse inspanning beter belicht en in evenwicht gebracht.

De Rijksvertegenwoordiger heeft 2015 benut om op basis van de doorlichting van de Rijkscoördinatie in Caribisch Nederland, het ISB-rapport en de Commissie kleine evaluatie Caribisch Nederland een nieuwe invulling te geven aan de functie van de Rijksvertegenwoordiger als bestuurlijke verbindende schakel tussen Den Haag en de bestuurscolleges van de openbare lichamen. In 2015 is echter nog eens te meer gebleken dat de regie en de coördinatie vanuit de Rijksvertegenwoordiger op de drie eilanden steviger moet. Bij het kunnen uitvoeren van bijvoorbeeld het verscherpt bestuurlijk toezicht op Sint Eustatius is dat expliciet duidelijk geworden. Zowel op eilandelijk niveau als bij betrokken ministeries is het onvoldoende om op basis van vrijwillige bereidheid tot medewerking de benodigde regie en coördinatie vanuit de Rijksvertegenwoordiger toe te staan. Dat heeft zijn weerslag in de verhoudingen zowel in Den Haag als in Caribisch Nederland, maar ook richting de eilandbewoners. Ook in het rapport van de Commissie Spies wordt daar aandacht voor gevraagd.

Met de ondertekening van de Meerjarenprogramma's en de Evaluatie Caribisch Nederland van "Vijf jaar verbonden" zal een volgende fase in de verhoudingen tussen Europees Nederland en Caribisch Nederland zijn intrede doen. De basis is gelegd voor de nieuwe verhoudingen, aanbevelingen zijn geformuleerd, de Rijksvertegenwoordiger heeft zijn weg gevonden naar het bestuur van de eilanden en de bewoners. Hand in hand gaan we verder bouwen aan de toekomst van Caribisch Nederland.

Belangrijke ontwikkelingen & activiteiten in 2015 bij de Rijksvertegenwoordiging

In 2015 heeft de Rijksvertegenwoordiger op alle drie eilanden diverse delegaties vanuit Nederland ontvangen. De programma's en begeleiding ervan gebeurt in nauwe afstemming met de delegatieleiders, de medewerker protocol en de Rijksvertegenwoordiger. Hieronder een beknopte, chronologische uiteenzetting van activiteiten van de Rijksvertegenwoordiger in 2015.

Januari

Begin januari 2015 hebben de leden van de Vaste Commissie voor Koninkrijksrelaties van zowel de Eerste Kamer als de Tweede Kamer een werkbezoek gebracht aan Bonaire. Dit werd gevolgd door een werkbezoek van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties aan alle 3 eilanden. De Rijksvertegenwoordiger heeft deze periode eveneens gebruikt voor zijn verdere kennismaking met de eilanden en hun bewoners.

Februari en maart

In februari heeft de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie een werkbezoek gebracht aan alle 3 eilanden. Begin maart vond de CN-tafel plaats in Den Haag. Er werd onder andere aandacht besteed aan het onderzoek BES-fonds 2015 dat in opdracht van BZK plaats had gevonden.

In maart vond op de drie eilanden de Eilandsraad verkiezingen plaats. Op Bonaire won de nieuwe partij Movementu di Pueblo (MPB) 3 zetels. De coalitie werd gevormd door de Partido Demokrátiko Boneriano (PDB) en de Union Patriótiko Boneriano (UPB). Zij sloten op 12 april 2015 een coalitieakkoord.
Op Sint Eustatius werd een coalitie gevormd door de politieke partijen van PLP en UPC. De eilandsraad (5 zetels) bestaat nu uit drie fracties. Saba vertoonde een stabiel beeld in vergelijking met de vorige periode, hoewel er van het zittende bestuur WIPIM een zetel moest worden afgestaan aan de LP. Hetzelfde college kon door met het bestuurlijke werk waardoor er sprake is continuïteit van bestuur en stabiliteit.

April

Begin april heeft de minister van Defensie kennis gemaakt met Sint Eustatius en Saba. De maand april stond ook in het teken van de viering van Dia de Rincon op Bonaire op 30 april, wat groots gevierd werd in het bijzijn van Koning Willem-Alexander en Koningin Máxima.

Mei

De voorbereidingen voor de CN-week hebben veel de tijd en inzet gevergd in deze maand. Veel voorbereidende gesprekken met de eilandsbesturen, ministeries in Den Haag en afstemming met de leden van de CN-tafel.

Juni

De minister van Veiligheid en Justitie heeft in juni kennis gemaakt met Sint Eustatius en Saba.
Verder stond deze maand in de week van 8 juni in het teken van de CN-week. De bestuurscolleges van Bonaire, Sint Eustatius en Saba en de ambtelijke adviseurs waren op uitnodiging van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties aanwezig in Den Haag. De speerpunten tijdens deze week waren de eerder ingezette armoedebestrijding, kinderrechten en bevorderen van de economische ontwikkeling. Op basis van de ontwikkelingsplannen van de eilanden is het Meerjarenprogramma (MJP) ontwikkeld. De verschillende ministeries hebben in de loop naar de CN-week, naar aanleiding van de gesprekken tussen de Rijksvertegenwoordiger en bewindslieden, incidentele middelen vrijgemaakt in hun begroting om specifieke knelpunten op de eilanden extra aan te kunnen pakken. In een samenspel met de eilandsbesturen heeft dit vervolgens geresulteerd in afspraken die per eiland in een Meerjarenprogramma zijn opgenomen. De programma's zijn bekrachtigd door ondertekening van coördinerend minister Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en die van de eilandsbesturen Saba en Bonaire. Het MJP van Sint Eustatius kon helaas niet ondertekend worden.

Uit de evaluatie van de CN-week is gebleken dat zowel vanuit departementen als de eilanden geen behoefte meer bestaat aan deze wijze van gezamenlijke afstemming. Nu er per eiland een Meerjarenprogramma is vastgesteld, bestaat er meer de wens om per eiland afstemming met Den Haag te regelen. Hiertoe heeft de Rijksvertegenwoordiger een voorstel gedaan aan de CN-tafel wat nader uitgewerkt dient te worden, gericht op het leveren van meer maatwerk per eiland.

Het Meerjarenprogramma (MJP)

De meerjarenprogramma's moeten worden gezien als sturingsinstrument van het overheidsbeleid op Bonaire, Sint Eustatius en Saba de komende jaren. Op deze wijze wordt getracht een directe verbinding te maken vanuit het kabinet en de bestuurscolleges van de drie eilanden op inhoudelijke thema's tussen Europees en Caribisch Nederland.

Het MJP bestaat in de basis uit drie pijlers: armoedebestrijding, economische ontwikkeling en kinderrechten. Het Ministerie van BZK heeft daarnaast ingezet op een programma Versterking van Eilandelijk Bestuur, omdat gebleken is dat de eilandelijke overheden niet afdoende geëquipeerd zijn om alle kansen en bedreigingen het hoofd te bieden en omdat de uitvoeringscapaciteit aandacht behoeft. De eilanden hebben de periode na de CN-week benut om de vele projecten die staan vermeld, verder af te stemmen op het eiland zelf en met de betrokken maatschappelijke organisatie en de departementen in Den Haag. De uitvoering zal op ieder eiland nog de benodigde voorbereiding en uitwerking vergen om tot uitvoering te komen.

Juist hier komt de verbindende schakelfunctie van de Rijksvertegenwoordiger tot uiting, omdat al eerder door het kabinet is aangegeven dat zijn mandaat mede wordt ingegeven op basis van het meerjarig beleidsprogramma.

Het MJP biedt de mogelijkheid om per eiland gerichte afspraken te maken gebaseerd op de lokale omstandigheid. Het MJP kan het instrument zijn waarbij de uitvoering van het beleid vanuit Den Haag via de Rijksvertegenwoordiger en het lokale bestuur met ondersteuning vanuit de Rijksdienst Caribisch Nederland (RCN) op praktisch niveau wordt ingeregeld. Regie, coördinatie en afstemming op lokaal niveau komen hier samen met de bijbehorende ondersteuning van de Rijksvertegenwoordiger.

Toezicht

Op 10 juni 2015 heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties het Bestuurscollege van het openbaar lichaam Sint Eustatius onder (verscherpt) bestuurlijk toezicht gesteld en een aanwijzing gegeven op basis van de Wet Financiën Openbare Lichamen BES. Er werd voor dit 'zware middel' gekozen gelet op het feit dat de financiële en bestuurlijke situatie van Sint Eustatius zo zorgelijk was dat deze aanleiding gaf voor direct ingrijpen in het functioneren van het openbaar lichaam.
De minister heeft de Rijksvertegenwoordiger op 11 juni 2015 de opdracht gegeven om onder zijn voorzitterschap een Stuurgroep op te richten, dat een Plan van Aanpak opstelt om zo controle op de situatie te krijgen. Het Bestuurscollege is in bezwaar gegaan tegen het besluit van de minister. Eind november is het bezwaar door een externe commissie (die een hoorzitting op Statia heeft gehouden) wel ontvankelijk, maar ongegrond verklaard.

Augustus en september

Eind augustus brachten respectievelijk Staatssecretaris van Economische Zaken-Landbouw en Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een bezoek aan Saba en Bonaire.

Op 1 september 2015 heeft de Rijksvertegenwoordiger het 'Plan van Aanpak bestuurlijke en financiële problematiek van Sint Eustatius' aangeboden aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties. De Minister heeft het Plan van Aanpak op 7 september jl. ter agendering en implementatie aan het Bestuurscollege aangeboden. In deze periode stond de relatie tussen het eilandsbestuur en de Rijksvertegenwoordiger zwaar onder druk en werden vanuit Sint Eustatius weinig tot geen concrete stappen gezet in het verbeteren van het bestuurlijke en financiële beheer van Sint Eustatius.

Na de uitspraak van de externe Bezwaarschriftencommissie en het besluit van de minister hebben het Bestuurscollege en de Eilandsraad aangegeven hun medewerking te willen verlenen aan de samenwerking met en uitvoering van het Plan van Aanpak onder leiding van de Rijksvertegenwoordiger.

Met stevige ondersteuning vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties en het Cft, is de Rijksvertegenwoordiger verder gegaan met de uitvoering van het Plan van Aanpak en het op orde brengen van het financieel beheer.

In september 2015 is vanuit de Rijksvertegenwoordiger en Rijksdienst Caribisch Nederland het initiatief Corporate Citizenship geïntroduceerd op de drie eilanden. De Rijksvertegenwoordiger wil op deze manier zijn betrokkenheid richting de bevolking nog meer tot uitdrukking brengen. Dit doet de Rijksvertegenwoordiger onder andere in de vorm van (beperkte) sponsoring van kleine burgerinitiatieven, organisaties of evenementen die een positieve bijdrage leveren aan de samenleving en aan de ontwikkeling van Caribisch Nederland. Voor 2015 en 2016 is het thema 'Jeugd en Jongeren'. Dit thema sluit aan bij de speerpunten 'kinderrechten' en 'armoedebestrijding' binnen het MJP.

Oktober

Op 12 oktober heeft de evaluatiecommissie Caribisch Nederland, onder voorzitterschap van mevrouw Spies, het rapport uitgebracht over de uitwerking van de nieuwe staatkundige structuur Caribisch Nederland. De evaluatiecommissie heeft de uitwerking van de eerste vijf jaar van de nieuwe verhoudingen voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba geëvalueerd. De evaluatiecommissie presenteerde geen aanbevelingen maar bevindingen en constateerde dat het "te vroeg is voor een definitief oordeel, daarvoor is vijf jaar te kort". De commissie concludeert dat teleurstellingen de positieve ontwikkelingen overschaduwen. De commissie Spies geeft een goed beeld van de gevoelens van ontevredenheid onder de burgers. Op sommige terreinen is deze ontevredenheid wellicht onterecht, maar op diverse aspecten van het dagelijks leven in de drie afzonderlijke eilanden zeker voelbaar en daarmee dus een gegeven 'werkelijkheid'. Zeker waar het gaat om het welvaartsniveau en de zichtbaar ervaren armoede binnen bepaalde bevolkingsgroepen. De zorg om primaire levensbehoefte overheerst het dagelijks leven bij deze kwetsbare groepen. De commissie Spies geeft voldoende aanknopingspunten voor verdere verbeteringen.
De commissie Spies constateert ook dat momenteel de bestuurskracht bij de openbare lichamen inclusief de ambtelijke ondersteuning niet van het gewenste niveau is. Daarbij dient tevens de rol van de Rijksvertegenwoordiger beschouwd te worden als 'bestuurlijk verantwoordelijke voorpost' op de eilanden namens de Ministerraad.

De Rijksvertegenwoordiger heeft eveneens zijn opvatting kenbaar gemaakt en een concrete oplossingsrichting aangedragen bij de coördinerende minister.

November

Een ander nieuw initiatief van de Rijksvertegenwoordiger is het project *"Building bridges"* – Ilanders. De Rijksvertegenwoordiger benut de RCN, als grootste werkgever in de overheidssector in Caribisch Nederland, om het goede voorbeeld te geven en zich meer in te spannen voor het terughalen van 'eilandskinderen' die in Nederland gaan of zijn gaan

studeren. Via het aanbieden van stageplaatsen binnen de Rijksdienst worden jongeren uitgedaagd terug te keren naar hun eiland.

De condities waaronder dit aantrekkelijk kan worden gemaakt, worden nu verder uitgewerkt.
In de maand november vond de laatste CN-tafel plaats van het jaar 2015. In dit overleg is onder andere aandacht besteed aan de voorbereiding van een reactie van de eilanden en de ministeries op het rapport van de commissie Spies.

December
Na een lange demonstratie door "Nos Kier Boneiru Bek" ("wij willen Bonaire terug") voor het bestuurskantoor en de Pasanghran (raadszaal) van Bonaire, is op 18 december een referendum gehouden met als vraagstelling of men tevreden is met de huidige invulling van de band met Nederland. In de aanloop naar het referendum toe, bestond onder de bevolking veel onduidelijkheid met betrekking tot de vraagstelling. De opkomst was 62%, waarvan een ruime meerderheid van 65% zich negatief uitte tegen de huidige invulling van de band met Nederland.

RCN-Centraal
Het afgelopen jaar stond in het teken van een doorlichting van de organisatie RCN Centraal. Het onderzoek, uitgevoerd door KPMG, heeft aangegeven dat er op alle onderdelen significante ruimte is voor verbetering. Dit is afgezet tegen een beoordeling van volwassen en professionele SSO's. De analyse geeft aanleiding om tot actie over te gaan en een aantal van de in de doorlichting genoemde verbetervoorstellen zijn al opgepakt. In 2016 zal de implementatiemanager verdere invulling geven aan een gefaseerde en gecontroleerde verandering van de organisatie, de dienstverlening en haar structuren.

De Rijksvertegenwoordiger en de directeur RCN/Secretaris van de Rijksvertegenwoordiger, hebben op regelmatige basis overleg gevoerd met alle diensthoofden over zaken aangaande de bedrijfsvoering als ook inhoudelijke onderwerpen aangaande Caribisch Nederland.

Integriteit
In 2015 heeft RCN zich als opdracht gesteld om integriteitsbewustzijn bij de medewerkers te versterken. Integriteit is en blijft een belangrijk onderwerp voor de rijksdienst en al zijn medewerkers. Het belangrijkste instrument dat in 2015 is gebruikt, is de gedragscode. Deze is binnen de teamoverleggen op basis van verschillende thema's besproken. Er zijn speciale filmpjes gemaakt die de verschillende thema's ondersteunen. Op een ludieke wijze hebben de medewerkers hier zelf een 'rol' ingespeeld om het onderwerp integriteit bespreekbaar te maken. De vertrouwenspersonen groeien meer en meer in hun rol en zijn bekend onder de collega medewerkers. Ook zijn er diverse sessies georganiseerd voor medewerkers en leidinggevenden om dilemma's te bespreken aan de hand van casussen. De samenwerking met de coördinator Integriteit van het ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijkrelaties heeft meer vorm gekregen in 2015.

Eén-loket functie

De laatste jaren hebben talrijke ontwikkelingen ertoe geleid dat de verhoudingen tussen de Rijksdienst Caribisch Nederland (RCN) en de burgers veranderd zijn. Vanuit de samenleving (burgers en bedrijfsleven) worden ook in Caribisch Nederland steeds meer eisen gesteld aan de dienstverlening en de organisatie van de Rijksdienst. Afnemers van de overheidsdiensten worden mondiger en dwingen steeds vaker een transparante en vraaggerichte, geïntegreerde dienstverlening af. Daarnaast bestaat er druk vanuit de Rijksoverheid om de dienstverlening zo efficiënt en effectief mogelijk in te richten. Burgers en bedrijven moeten nu voor relatief eenvoudige kwesties langs verschillende loketten in diverse panden op de eilanden om antwoord te krijgen op hun vraag. De informatie is versnipperd, in of tussen de organisatie(s) aanwezig en onvoldoende op elkaar afgestemd. Dit leidt tot onnodig veel wachttijd. Gelet op de kleinschaligheid van de eilanden liggen er voldoende kansen om de 1-loket functie in te richten waar de burger voor al zijn zaken met betrekking tot de RCN en/of het openbaar lichaam op 1 plek terecht kan. Daarvoor is wel de medewerking van betrokken ministeries en openbare lichamen noodzakelijk.

Personeelstoezicht

Het afgelopen jaar zijn 138 personeelsbesluiten aan de Rijksvertegenwoordiger ter goedkeuring voorgelegd. De ervaring heeft inmiddels laten zien dat er naast de aan de Rijksvertegenwoordiger voorgelegde besluiten, ook personeel wordt aangesteld op basis van overeenkomsten en projectaanstellingen. De Rijksvertegenwoordiger heeft de betrokken eilandsbesturen hierop aangesproken, omdat zo het totaaloverzicht van alle aanstellingen niet zuiver is terwijl dit wel degelijk de bedoeling van het personeelstoezicht is.

Op 4 november 2015 is de Wijziging van de Gemeentewet, de Provinciewet, de Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba en de Waterschapswet in het Staatsblad gepubliceerd (Stb. 2015, 426). Dit wetsvoorstel gaat per 1 februari 2016 van kracht en brengt voor de WolBES twee belangrijke wijzigingen met zich mee. De eerste betreft de waarneming van de gezaghebber. Met het nieuwe artikel 90 wordt de gezaghebber bij verhindering of ontstentenis niet door een eilandgedeputeerde, maar door een externe waarnemer vervangen en is het aan de Rijksvertegenwoordiger om hierin te voorzien.
De tweede wijziging betreft de uitbreiding van de goedkeuringsbevoegdheid van de Rijksvertegenwoordiger ten aanzien van besluiten tot benoeming, bevordering, schorsing en ontslag van eilandambtenaren. Deze bevoegdheid wordt uitgebreid tot degenen die krachtens overeenkomsten van opdracht worden ingehuurd. Dit zorgt ervoor dat het totaalbeeld beter inzichtelijk is en voorkomt de tot op heden gebruikte 'ontsnappingsroute' als het om het bovenformatieve aanstellingen gaat.

Sectoroverleg

Ook in 2015 heeft er op zowel formele als informele basis overleg plaatsgevonden met de vakbonden. In het sectoroverleg zijn onderwerpen als primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden, vaststelling regeling van medezeggenschap, roosterdiensten en de vaststelling en diverse organisatie- en formatierapporten besproken.

Medezeggenschap

In 2015 hebben de vakbonden en de werkgever een akkoord bereikt over de pilotregeling medezeggenschap bij de Rijksdienst CN. Daarmee is er medezeggenschap bij de Belastingdienst, Brandweer, JICN, KPCN en RCN Centraal. De medewerkers kiezen een participatieraad die invloed kan uitoefenen op de bedrijfsvoering. De leden en de diensthoofden ontvangen trainingen om vaardigheid in medezeggenschap te verkrijgen en te behouden. Onderling kunnen de Participatieraden overleg voeren en wisselen zij hun ervaringen per dienst uit. Op deze wijze kan vanuit deze pilot verder worden gewerkt aan een meer definitieve vorm van medezeggenschap.

Media

In 2015 heeft de Rijksvertegenwoordiger een aantal media momenten georganiseerd om zowel de pers als burgers rechtsreeks en zo goed mogelijk te informeren. In het kader van het (verscherpt) bestuurlijke toezicht van Sint Eustatius, heeft de Rijksvertegenwoordiger via media intensief met de burgers gecommuniceerd via infobulletins verspreid op het eiland, zowel schriftelijk als via de radio en tv.

De Rijksvertegenwoordiger beantwoordt altijd de vragen vanuit de media en neemt geregeld deel aan radio- en televisieprogramma's ten behoeve van informatievoorziening aan de burgers. Het betreft hier veelal vragen over de dienstverlening vanuit het Rijk, beleidswijzigingen/doelstellingen vanuit verschillende ministeries, brieven naar het Parlement of over algemene aangelegenheden die op het betreffende eiland de aandacht vragen.

Er lijkt sprake van een toename van gevoelens van onrust en onvrede onder bepaalde groeperingen op de eilanden. Deze 'negatieve houding' heeft veelal een anti-Nederland karakter zonder dat het altijd even expliciet wordt uitgesproken. De Rijksvertegenwoordiger probeert met open communicatie, het bijhouden van een facebookpagina, gesprekken met de media en vooral door zichtbare aanwezigheid en betrokkenheid te tonen bij de dagelijkse gang van zaken op de eilanden een rol te vervullen voor mindering van deze negativiteit.

Toelichting op hoofdlijnen per departement

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Kinderrechten

In 2015 heeft de Tweede kamer per amendement 3 miljoen euro beschikbaar gesteld voor het borgen van de kinderrechten in CN. Naar aanleiding hiervan hebben de drie eilanden elk een actieplan kinderrechten opgesteld welke medio 2015 in de CN-week zijn besproken.
Op Bonaire is er veel energie gestoken in het beschrijven van de uitvoering van het actieplan Bonaire. Er is echter nog veel werk te verzetten om tot de uitvoering van de plannen te komen. Unicef is daarom gevraagd om hierbij ondersteuning te bieden. Hiertoe hebben zij een "menukaart" gemaakt waarin de mogelijke ondersteuning is beschreven, bijvoorbeeld bij de kinderrechteneducatie en participatie. De drie eilanden gaan van dit aanbod gebruik maken.

Evaluatie Caribisch Nederland

Op 12 oktober 2015 heeft de evaluatiecommissie Caribisch Nederland, onder voorzitterschap van mw. drs. J.W.E. Spies, het rapport uitgebracht van de nieuwe staatkundige structuur Caribisch Nederland. De evaluatiecommissie heeft de uitwerking van de eerste vijf jaar van de nieuwe verhoudingen voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba geëvalueerd.

Kiescollege BES

De regering heeft op verzoek van de Eerste en Tweede Kamer de voorgestelde grondwetsherziening inzake Caribische openbare lichamen aangepast. Volgens het nieuwe wetsvoorstel zullen na de grondwetsherziening - naar verwachting vanaf 2019 - twee stemmingen plaatsvinden. Eén voor de eilandsraad, waarbij Nederlanders en niet-Nederlandse ingezetenen kunnen stemmen. En één stemming voor een kiescollege voor de Eerste Kamer, waarbij enkel Nederlanders kunnen stemmen. Op deze wijze kunnen niet-Nederlandse ingezetenen het kiesrecht voor de eilandsraad behouden. Het doel is om een grondwettelijke regeling te treffen voor de staatkundige positie die openbare lichamen hebben, waarbij de grondwettelijke waarborgen voor gemeenten en provincies van overeenkomstige toepassing worden verklaard en betrokkenheid bij de verkiezing van de Eerste Kamer mogelijk gemaakt.

Meerjarenprogramma

Op 11 juni 2015 is de minister van BZK met de bestuurscolleges van Bonaire en Saba het meerjarenprogramma Caribisch Nederland 2015-2018 overeengekomen. In het meerjarenprogramma hebben de eilanden Bonaire en Saba afspraken vastgelegd met de Nederlandse regering over onder meer armoedebestrijding, kinderrechten en economische ontwikkeling.

Belangrijke onderdelen daarbij zijn bijvoorbeeld versterking van het bestuur van de eilanden (1,5 mln. euro op jaarbasis), het invoeren van de kinderbijslag in Caribisch Nederland, het beschikbaar stellen van middelen voor de wijkenaanpak, het vaststellen van een ijkpunt en investeringen door het ministerie van Infrastructuur en Milieu (I&M) in infrastructurele projecten voor in totaal 21 miljoen euro.
BZK heeft nadrukkelijk geïnvesteerd in de ondersteuning van economische ontwikkeling. Hiervoor is tweemaal een bedrag van 495.000 dollar (Bonaire), 225.000 dollar (Sint Eustatius) en 180.000 dollar (Saba) beschikbaar.

Voor Sint Eustatius geldt dat dit geld bij het College financieel toezicht staat en nog niet is vrijgegeven; het is zaak dat Sint Eustatius eerst nadrukkelijk zelf aangeeft welke plannen het heeft.

De middelen die aan Bonaire zijn toegekend, worden vooral op het eiland ingezet ten behoeve van een strategisch toerisme plan, microkredieten (Qredits) en de oprichting van een Bonaire Trade and Investment Board. Er zijn reeds 8 kredieten verstrekt voor startende ondernemers, terwijl nog ongeveer 21 aanvragen in procedure zijn.

Saba heeft de middelen ingezet voor het versterken van toerisme en het uitwerken van enkele business cases om de economische positie te versterken. Hier is enige samenhang met de haalbaarheidsstudie naar de ferryverbinding op de bovenwinden. Saba dient nog een officiële verantwoording over de middelen te versturen, maar heeft informeel en per e-mail al enige voortgang kunnen delen.

Wonen en Bouwen
Het voornemen om een vorm van de Nationale Hypotheekgarantie te introduceren in Caribisch Nederland is in 2015 verder verkend. Verwacht wordt dat in 2016 hier stappen in kunnen worden gezet. Op verzoek van Bonaire is een traject ingezet om de geldende regelgeving op het terrein van de woningmarkt te moderniseren. Hier vloeit onder andere de wijziging van de Wet huurcommissieregeling BES (wijziging in taken en verantwoordelijkheden huurcommissie) uit voort, evenals een wijziging van het Burgerlijk wetboek BES (o.a. tijdelijke verhuur voorbepaalde doelgroepen). Bij het opstellen van de eilandelijke verordeningen verleent BZK technische ondersteuning. Het wetsvoorstel is ter consultatie voorgelegd aan de drie openbare lichamen en vervolgens aanhangig gemaakt bij de Raad van State.
In aanloop naar de wetswijziging brengt het CBS in opdracht van BZK de huurwoningmarkt op Bonaire en Saba in kaart.

De samenwerking tussen de Nederlandse Woningcorporatie 'Woonlinie' en Sint Eustatius is in december 2014 "on hold" gezet, omdat het bestuurscollege had aangegeven zich niet aan de door zichzelf ondertekende afspraken ten aanzien van de noodzakelijke reorganisatie van de lokale woonstichting te willen houden. Sindsdien zijn er in de rest van het jaar 2015 geen ontwikkelingen op dit terrein geweest op Sint Eustatius.

De samenwerking tussen de Own Your Own Home Foundation (OYOHF) op Saba en Woonlinie verloopt uitstekend. In december 2015 hebben OYOHF en Woonlinie de reeds bestaande samenwerking, het beheer en nieuwbouw van huurwoningen op Saba, met 5 jaar (2016-2020) verlengd. Daarnaast is een nieuwe woonvisie vastgesteld voor Saba waarmee gestuurd kan worden op een toekomstbestendige woonomgeving. Ook de samenwerking tussen Fundashon Kas Bonairiano (FCB) op Bonaire en 'Thuis' verloopt goed. De afgelopen jaren is hard gewerkt aan professionalisering van de FCB. In dat kader zijn nieuwe statuten opgesteld voor FCB, welke momenteel nog dienen te worden vastgesteld door de eilandsraad van Bonaire.

Het Rijksvastgoedbedrijf (RVB)
Voor Caribisch Nederland zet het RVB een team van 21 medewerkers in dat zich lokaal bezighoudt met de ontwikkeling en realisatie van bouwprojecten, ondersteund door een team in Nederland. Het RVB is op de zes Caribische eilanden actief. Net als in voorgaande jaren heeft het RVB in 2015 gewerkt aan de instandhouding en beheer van alle eigendoms- en huurpanden en aan de realisatie van diversen grote en minder grote nieuwbouwprojecten. In het jaar 2015 is er gewerkt aan de nieuwe gevangenis en brandweerkazerne op Bonaire. Beide worden naar verwachting in 2016 opgeleverd. Tevens is een nieuw gebouw gehuurd voor het Zorgverzekeringskantoor, onderdeel van het ministerie van VWS. Voorts heeft het RVB opdracht van het ministerie van Veiligheid en Justitie gekregen om de tijdelijke Justitiële Inrichting op Bonaire te demonteren. Verder worden een nieuwe Brandweerkazerne op de luchthaven van Saba, het bestuurskantoor en de uitbreiding van de detentiecapaciteit op het eiland Sint Eustatius ontwikkeld. Tot slot is het RVB in opdracht van het ministerie van OCW bezig met het realiseren en renoveren van scholen op de drie eilanden. Hiermee is in 2012 gestart en deze werkzaamheden zullen naar verwachting in 2019 worden afgerond.

Ministerie van Defensie

De KMar heeft zich in 2015 vooral gericht op het verder ontwikkelen en verbeteren van het grenstoezicht, de opsporing van grens-gerelateerde criminaliteit en op de uitvoering van de KMar-politietaken op Saba en Sint Eustatius. Speerpunten van het jaar 2015 waren:

- Inzet op versterking integriteit en functioneren luchthaven (poortwacht);
- Verdere ontwikkeling professionaliteit personeel (door onder andere verandering wijze van inzet);
- Ondersteunen lokale rechtshandhaving (KPCN);
- Versterken samenwerking diensten (douane, KPCN en Kustwacht).

Voor wat betreft de maritieme grensbewaking werd vooral voor Bonaire de samenwerking versterkt met de Kustwacht Curaçao. Hetzelfde geldt voor Saba en Sint Eustatius waar de samenwerking met de Kustwacht Sint Maarten is verstevigd.

Een aantal keren is er een beroep gedaan via de Rijksvertegenwoordiger op het verlenen van militaire bijstand die in alle gevallen ook is toegekend door de minister van Defensie.

Ministerie van Economische Zaken

Voor de energievoorziening was 2015 een bijzonder jaar. Met subsidie van EZ is een start gemaakt met de verplaatsing van de 43 jaar oude, luide en verontreinigende dieselcentrale van Saba naar een veiliger plek, met minder luide en schonere nieuwe turbines. De bouw van een Solar Park door SEC op Saba is vertraagd door perikelen met grondeigendom voor de beoogde bouwplaats. Hier moet de rechter uitspraak doen. Op Saba is het toerismeplan opgepakt door extra inzet van de voormalige USONA-gelden.
Op Sint Eustatius heeft STUCO de bouw van een zonneweide met steun van het ministerie EZ aangepakt.

Op het gebied van bevorderen van ondernemerschap zijn op Bonaire extra impulsen gegeven vanuit EZ. De Kamer van Koophandel (KvK) Bonaire is met financiële steun van EZ aan een moderniseringsslag begonnen. Nieuwe huisvesting wat moet gaan leiden tot het doorgroeien naar een Ondernemingshuis.

Qredits, de microkrediet-instelling uit Nederland, is gestart met het verstrekken van Garanties voor startende ondernemers. De deelnemende instanties, Bonaire Business and Employers Association (BBE), de KvK en openbaar lichaam Bonaire, zijn het eens geworden over de taken en de vorm van een Bonaire Trade & Investment Board. Veel aandacht is besteed aan ondernemerschapscursussen via de KvK, de Scholengemeenschap Bonaire, Qredits en opleidingscentrum Forma.

Bevordering van ondernemerschap op Saba en Sint Eustatius blijft een uitdaging door de kleine markt en belemmeringen in bijvoorbeeld telecom/internet tarieven. De zorgen over de hoge supermarktprijzen op de drie eilanden leidden eind van het jaar tot het voorbereiden van een initiatief om op Saba en Sint Eustatius tot vrijwillige afspraken te komen, zoals het BonKompra-systeem op Bonaire.
Op Bonaire is tot op heden weinig gedaan aan het bevorderen van toerisme, het ontbreekt nog steeds aan een Strategisch Toerisme Plan.

Natuur & Landbouw
Door EZ is de Biodiversiteitsdatabase voor Caribisch Nederland opgezet en vormt nu een bron van informatie over biodiversiteit in Caribisch Nederland (en ook van Curaçao, Aruba en St. Maarten). Het bezoek van Staatssecretaris Dijksma aan Saba en Bonaire in september 2015 leidde tot de instelling van het "Yarari" haaien en zeezoogdierenreservaat voor de wateren van Saba en Bonaire. Minder goed nieuws kwam van St. Eustatius waar het eiland zonder het benodigde overleg plotseling besloot het mariene park met 20% te verkleinen ten behoeve van de ontwikkelingsmogelijkheden van de haven. Dit besluit van het eiland werd door de rechter onverbindend verklaard.

Het bezoek van Staatssecretaris Dijksma aan Caribisch Nederland leidde op Bonaire tot de ondertekening van een Memorandum of Understanding (MoU) op het gebied van landbouw tussen EZ en het openbaar lichaam Bonaire.

De MoU heeft betrekking op capaciteitsontwikkeling bij de afdeling Landbouw, Veeteelt en Visserij van het openbaar lichaam Bonaire en het opzetten van een expertisecentrum, proeftuin en demonstratiecentrum voor duurzame landbouwtechnieken en alles rond het Plattelands Ontwikkeling Project, een toeristische plattelandsroute, steun voor kleine projecten en start van veevoederproductie met water van de rioolwaterzuiveringsinstallatie.

De openbare lichamen Bonaire en Saba hebben bij de Staatssecretaris een officieel verzoek ingediend met de vraag de inmiddels sterk verouderde bestrijdingsmiddelen-wetgeving te herzien. Eind 2015 heeft EZ specifieke Agrogelden voor de drie eilanden beschikbaar gesteld (70.000 euro). Er is door de universiteit van Wageningen op Bonaire onderzoek gedaan naar mogelijke oplossingen voor de loslopende geitenproblematiek.

Op Sint Eustatius is, met budget van EZ, een dierenarts in dienst genomen onder het 'roaming animals' natuurgeld project. Nu vee en vlees dagelijks gekeurd kunnen worden, heeft dat geleid tot aanzienlijke exporten van vlees naar omliggende eilanden.

Wet elektriciteit en drinkwater BES
Het wetsontwerp Elektriciteit en Drinkwater BES is eind 2015 door de Tweede Kamer met algemene stemmen aanvaard. De wet gaat na instemming van de Eerste Kamer in op 1 juli 2016. De drie eilandbesturen hadden al eerder met de inhoud van de wet ingestemd. De wet is opgesteld door twee ministeries: het ministerie van Economische zaken (elektriciteit) en het ministerie van Infrastructuur en Milieu (drinkwater). Er zijn twee toezichthouders aangewezen: Autoriteit Consument & Markt (ACM) voor het economische toezicht en Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) voor het technische toezicht.

ACM heeft voor de uitvoering van deze taken twee medewerkers gestationeerd op Bonaire. ACM zal redelijke tarieven vaststellen voor elektriciteit en drinkwater op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Ook zal ACM kijken of de nutsbedrijven redelijke voorwaarden hanteren voor consumenten en bedrijven die elektriciteit en drinkwater afnemen. De wet maakt het ook mogelijk om zelf elektriciteit op te wekken door middel van bijvoorbeeld zonnepanelen, waardoor mensen (en bedrijven) dus zelf in de vraag naar elektriciteit kunnen voorzien en die ook terug kunnen leveren aan het netwerk. Afnemers krijgen voor het terug leveren van elektriciteit een (kleine) vergoeding.

Ministerie van Financiën

Wat betreft fiscaal Financiën zijn er per 1 januari 2015 - afgezien van de jaarlijkse inflatiecorrectie - geen inhoudelijke wijzigingen in de fiscale wet- en regelgeving voor Caribisch Nederland doorgevoerd.

Wel is in de loop van 2015 door de staatssecretaris van Financiën besloten om in het op Prinsjesdag ingediende Belastingplan 2016 een maatregel op te nemen waarmee werd geregeld dat het verlaagde tarief van de algemene bestedingsbelasting voor Sint Eustatius en Saba (2%-punt lager dan op Bonaire, 6% i.p.v. 8%) ook in 2016 zou worden gecontinueerd.

Tijdens de uitwerking van het nieuwe fiscale stelsel voor Caribisch Nederland is afgesproken en direct in de wetgeving vastgelegd dat het verlaagde tarief voor Sint Eustatius en Saba voor een periode van 5 jaar zou gelden, dus van 2011 tot en met 2015. Mede naar aanleiding van verzoeken vanuit Sint Eustatius en Saba is deze periode met een jaar verlengd.

De toezichthouders op de financiële markten van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (BES), De Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM) hebben in 2015 de gebruikelijke werkzaamheden uitgevoerd. Deze werkzaamheden strekten zich in bepaalde gevallen uit tot instellingen met hoofdkantoor op Curaçao of Sint Maarten. Het toezicht door de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten op bijkantoren op de drie eilanden in Caribisch Nederland van financiële instellingen met hoofdkantoor op Curaçao of Sint Maarten is in 2015 onderwerp van gesprek geweest in de Rijksministerraad.

Ministerie van Infrastructuur en Milieu
Bijna alle activiteiten van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu in 2015 betroffen verdere uitvoering van al gemaakte afspraken op het gebied van luchtvaart, drink- en afvalwater en milieu, incl. afval. Daarnaast zijn in de CN-week in juni nieuwe afspraken gemaakt op het gebied van zeevaart en wegen.

De uitvoering van de opgestelde masterplannen voor de luchthavens (fase 2) is verder ter hand genomen. Op Saba is, met uitzondering van de baan, de luchthaven gerenoveerd. Een belangrijk onderdeel daarvan was het weghalen van een stuk rotsgesteente. Op Sint Eustatius is de luchthaven in zijn geheel gerenoveerd, inclusief de start- en landingsbaan, de taxibaan en het platform. Op de luchthaven van Bonaire is een nieuwe verkeerstoren voor de luchtverkeersleiding gebouwd. Tevens is een start gemaakt met uitvoering van de laatste onderdelen van de masterplannen, waaronder baanrenovatie Saba en de FISO-toren Sint Eustatius. Door de luchtvaartinspectie zijn 9 inspecties/audits uitgevoerd t.a.v. de luchthavens/luchtverkeersleiding en verschillende inspecties in het kader van Safety Assesment of Foreign Aircraft (SAFA).

Om het afvalbeheer te verbeteren zijn op Saba en Sint Eustatius afvallocaties gebouwd, waardoor gescheiden afval kan worden verzameld, gesorteerd en klaargezet voor recycling. Biomedisch, infectueus en restafval kan worden verbrand. Op Saba is de locatie in gebruik en zijn er een aantal problemen die aandacht behoeven; op Sint Eustatius wordt ingebruikname in de eerste helft van 2016 verwacht. Op Bonaire is de bouw van de afvallocatie met een jaar vertraagd. Oplevering wordt eind 2016 verwacht.

Ten aanzien van de (drink)waterproblematiek hebben alle eilanden een subsidie ontvangen om de transportkosten van drinkwater te verlagen ter verbetering van de waterkwantiteit. Op Saba is een publieke grijs watercisterne annex parkeerplaats gefinancierd en wordt geïnventariseerd welke maatregelen er mogelijk zijn om de drinkwaterkwaliteit te verbeteren.

De maritieme incidentenorganisaties op elk van de drie eilanden hebben geparticipeerd in een gemeenschappelijke workshop op Sint Maarten waar zowel is gewerkt aan de bestuurlijke als aan de operationele crisisorganisaties. Daarnaast heeft op elk eiland een maritieme crisisoefening plaats gevonden. Tevens is door IenM een bijdrage geleverd aan de HurEx-oefening van Saba in samenwerking met Defensie.

Op Bonaire is het aanleggen van het rioleringsnetwerk afgerond (met subsidie vanuit IenM), is de bedrijfsvoering van de afvalwaterzuivering (financier EU) verder geoptimaliseerd en is gestart met de levering van grijs water ten behoeve van besproeiing van de hotelsector en de landbouw.

Het "Besluit grote inrichtingen milieubeheer" (BGIM) is in 2015 in werking getreden waardoor de vergunningverlening en het toezicht t.a.v. van Bopec, Curoil en NuStar onder de bevoegdheid van de minister zijn gebracht. De vergunningverlening is belegd bij Rijkswaterstaat. De inspecties worden uitgevoerd door ILT i.s.m. met RWS, Inspectie SZW en Brandweer Caribisch Nederland/ Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond. Op Bonaire zijn in 2015 BOPEC, Curoil Hato en Curoil Airport tweemaal geïnspecteerd en op Sint Eustatius is NuStar eenmaal geïnspecteerd.

De staatssecretaris heeft in 2015 besloten dat de meteorologische dienstverlening op de eilanden per 1 januari 2016 door het KNMI wordt overgenomen van de Meteorologische dienst Curaçao.

T.b.v. verbeterslagen voor de haven op Bonaire is het havenbedrijf van Amsterdam door IenM en het openbaar lichaam Bonaire ingeschakeld en zijn de eerste stappen gezet om te komen tot een visie en plan voor de verdere ontwikkeling van de zeehaven.

In het kader van het MJP wordt op Saba EUR 3 miljoen geïnvesteerd in de zeehaven, op Bonaire EUR 12 miljoen (wegen en haven) en is voor St. Eustatius EUR 6 miljoen gereserveerd voor de wegen. Vooruitlopend op deze grotere projecten en gefinancierd uit deze budgetten heeft in 2015 op Bonaire een spoedreparatie aan de Zuidpier plaatsgevonden en is op Saba de haven uitgebaggerd.

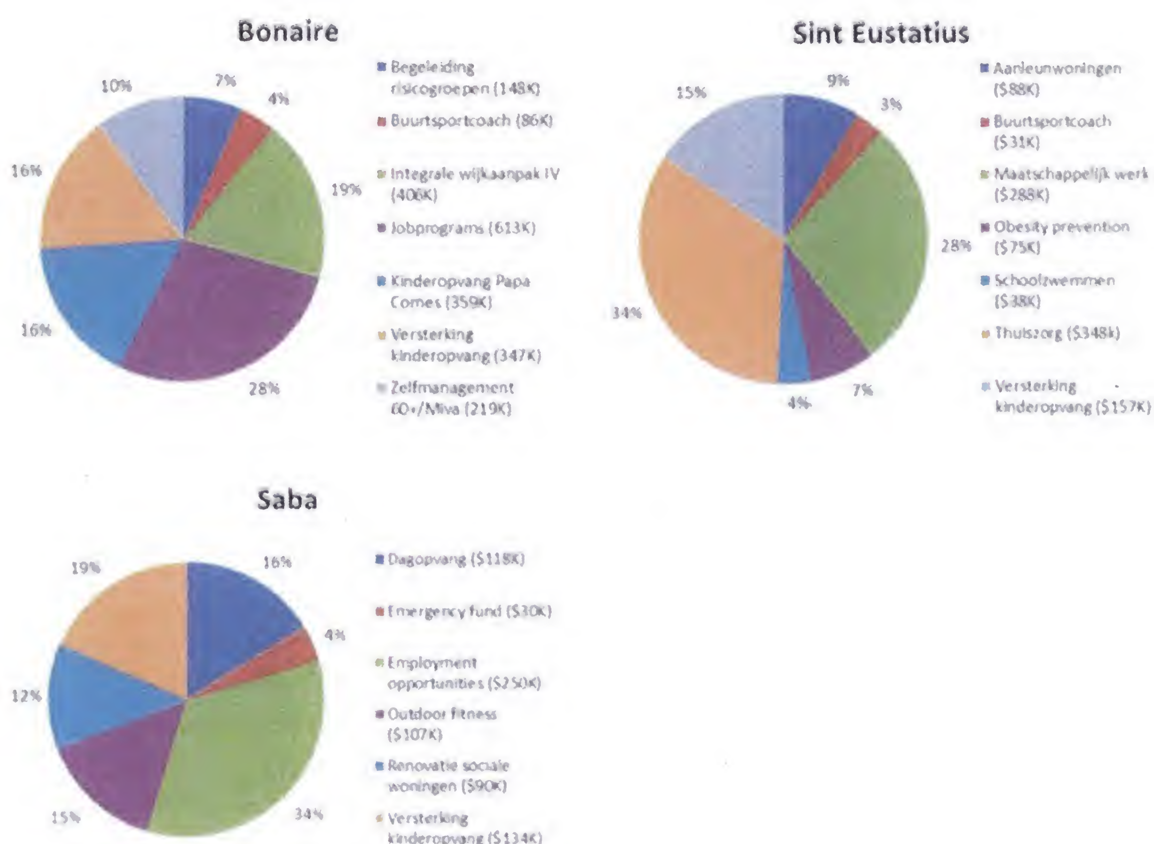
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

De RCN Unit SZW is verantwoordelijk voor de uitvoering van AOV, AWW, Onderstand, Zieken- en Ongevallengeld, tewerkstellingsvergunningen, arbeidsinspectie en arbeidszaken (ontslagvergunningen en mediation bij arbeidsgeschillen).

Ook beoordeelt zij de aanvragen in het kader van Integrale aanpak Caribisch Nederland. RCN-unit Sociale Zaken heeft vestigingen op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Op Sint Eustatius en Saba gaat het om kleine vestigingen met meer de nadruk op de loketfunctie en beoordeling en waarbij de laatste stappen (besluit en uitbetaling) van de verschillende werkprocessen op Bonaire plaatsvinden.

Integrale (sociale) projecten
In 2015 zijn 12 nieuwe projecten gestart en 10 projecten voortgezet, verdeeld over Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Belangrijke voorzieningen als thuiszorg, gesubsidieerde kinderopvang, maatschappelijk werk en job programs zijn opgezet.

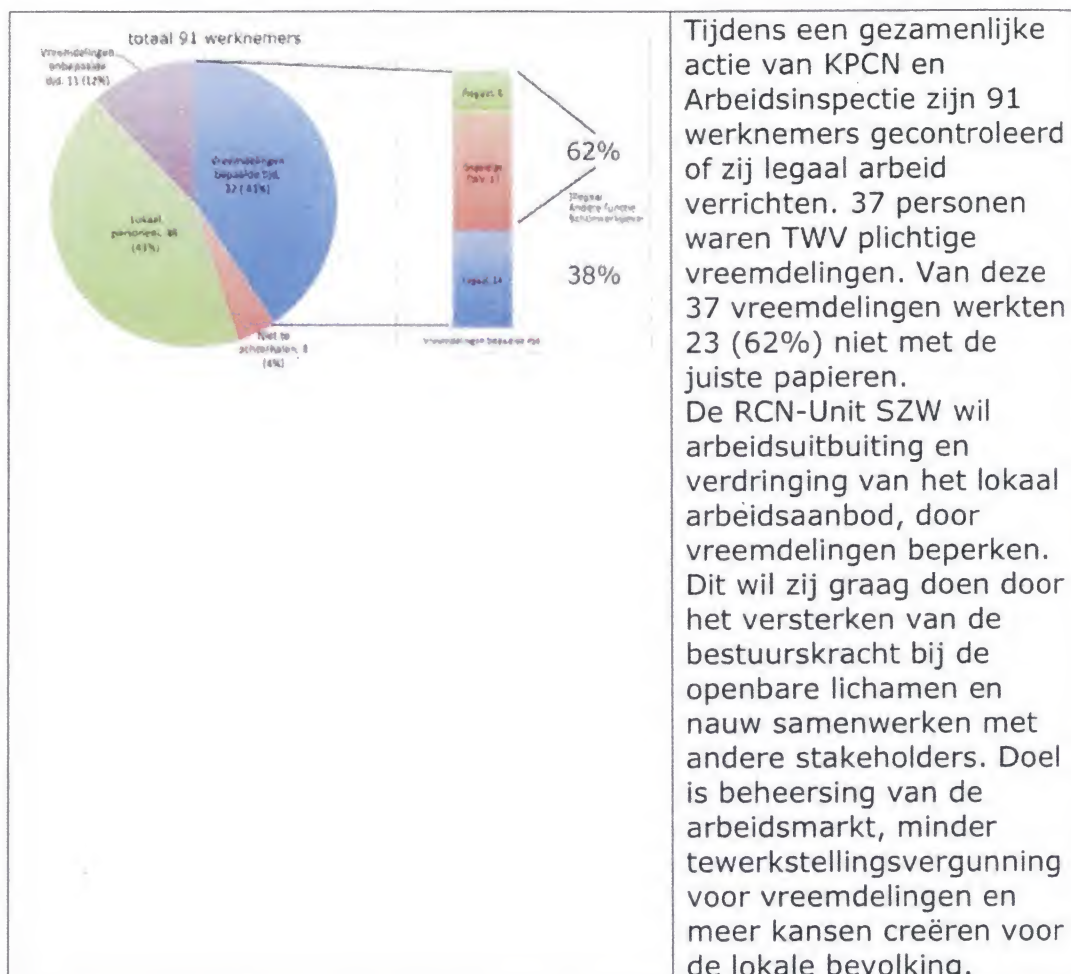
Overzicht integrale projecten per eiland:

Arbeidsinspectie I: Inspectieproject Hulpen in de huishouding
De Arbeidsinspectie heeft in 2015 inspecties uitgevoerd "op" vreemdelingen die werken als hulp in de huishouding. Er zijn 31 situaties geïnspecteerd. Op Bonaire en Saba was de huisvesting over het algemeen op orde, echter op St. Eustatius is de algemene huisvesting ronduit slecht waardoor er niet handhavend kon worden opgetreden. In een aantal gevallen werden de mogelijkheden die de Arbeidswet biedt zeer ruim toegepast en in vijf gevallen was er sprake van mogelijke arbeidsuitbuiting. Op basis van de resultaten zijn aanbevelingen gedaan. Er is een brochure uitgebracht gericht op betere informatie voor zowel de particulier die de hulp in de huishouding arbeid

laat verrichten als naar de hulp in de huishouding zelf. De brochure is in vier talen uitgegeven. De 31 inspecties zijn uitgevoerd in projectvorm. De resultaten zijn beschreven in een korte rapportage in de vorm van een factsheet.

Arbeidsinspectie II: Gezamenlijke actie met KPCN

Tijdens een gezamenlijke actie van KPCN en Arbeidsinspectie zijn 91 werknemers gecontroleerd of zij legaal arbeid verrichten. 37 personen waren TWV plichtige vreemdelingen. Van deze 37 vreemdelingen werkten 23 (62%) niet met de juiste papieren.
De RCN-Unit SZW wil arbeidsuitbuiting en verdringing van het lokaal arbeidsaanbod, door vreemdelingen beperken. Dit wil zij graag doen door het versterken van de bestuurskracht bij de openbare lichamen en nauw samenwerken met andere stakeholders. Doel is beheersing van de arbeidsmarkt, minder tewerkstellingsvergunning voor vreemdelingen en meer kansen creëren voor de lokale bevolking.

Kinderbijslag
Het jaar 2015 heeft in het teken gestaan van de voorbereiding voor de invoering van de kinderbijslag in Caribisch Nederland (per 1 januari 2016). Dit is een financiële bijdrage van de Rijksoverheid aan de kosten voor het levensonderhoud van kinderen van 0 tot 18 jaar. Iedere ouder of verzorger van kinderen in de leeftijd van 0 tot 18 jaar krijgt recht op kinderbijslag. Vanaf eind november tot half december 2015 zijn op alle drie de eilanden speciale pre-registratiedagen gehouden en is een uitgebreide voorlichtingscampagne gehouden.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is mede onderdeel de Rijksdienst Caribisch Nederland, gevestigd op Bonaire en Sint Eustatius.

Het is een mix van beleidsmedewerkers en uitvoerende medewerkers, die de scholen ondersteunen bij het uitvoeren van de onderwijsagenda en leerlingen en ouders ondersteunen bij aanvraag c.q. aflossing van de studiefinanciering. Daarnaast vormen ze de schakel tussen de scholen in Caribisch Nederland, de Rijksvertegenwoordiger en het Ministerie in Den Haag.

Onderwijskwaliteit
In 2015 is ingezet op de verdere uitvoering van de Onderwijsagenda voor Caribisch Nederland. De OCW heeft de scholen en de Expertisecentra voor Onderwijszorg (EOZ's) op Bonaire, Sint Eustatius en Saba daarbij ondersteund. De Inspectie van het Onderwijs heeft vastgesteld dat steeds meer onderwijsinstellingen op de eilanden basiskwaliteit realiseren. Dit geldt al voor 9 van de 12 scholen in het PO, 1 van de 3 scholen in het VO (met uitzondering van de afdeling voor middelbaar beroepsonderwijs), 2 van de 3 Expertisecentra Onderwijszorg en 2 van de 3 instellingen voor sociale kanstrajecten jongeren. Het realiseren van basiskwaliteit is een doelstelling van de Onderwijsagenda van Caribisch Nederland voor de periode 2011-2016.

Scholengemeenschap Bonaire
In 2015 is veel aandacht gegaan naar overleg met de Scholengemeenschap Bonaire (SGB). De Inspectie van het Onderwijs heeft in oktober 2014 onderzoek gedaan naar het bestuurlijk handelen van de SGB en geconcludeerd dat het bestuur niet "in control" was en onvoldoende zicht had op de kwaliteit van het onderwijs en de financiën. In augustus 2015 is een nieuw bestuur aangetreden, de Tweede Kamer is hierover geïnformeerd. Geen van de drie afdelingen heeft tot nu toe de basiskwaliteit bereikt. Om het nieuwe bestuur te ondersteunen is het programma "leren verbeteren" door middel van subsidie van VO-raad gestart.

Onderwijshuisvesting
In 2015 is ook gewerkt aan de verbetering van de onderwijshuisvesting op Bonaire. Onderdeel van de renovatie omvat ook de sanering van het asbest dat zich in een aantal van de schoolgebouwen bevindt.

Op 27 juni 2012 is een Onderwijshuisvestingsplan 2012-2017 overeengekomen. Dit plan legt vast dat het bestuurscollege 19.1 miljoen dollar investeert en het ministerie van OCW 34.9 miljoen dollar. Het Openbaar Lichaam Bonaire en OCW voeren samen met de schoolbesturen de regie op de bouwprojecten. Het Rijksvastgoedbedrijf begeleidt de uitvoering. De investeringen in de onderwijshuisvesting op de eilanden van Caribisch Nederland zijn een uiting van de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de Rijksoverheid en de Openbare lichamen voor het onderwijs op Bonaire, Saba en Sint Eustatius.

In maart is gestart met de nieuwbouw van de Watapanaschool op Bonaire. Eveneens is in 2015 de nieuwbouw van de Brede School Amplio Papa Cornes voortgezet. Het masterplan Scholen Gemeenschap Bonaire (SGB) is begin 2015 goedgekeurd.

Daarnaast is in 2015 gewerkt aan een ambitiedocument en overall masterplan voor het gehele gebied van SGB, Forma en Fundashon Cas Bonairiano, ten behoeve van een integrale visie voor onderwijshuisvesting op deze locatie. Op dit moment vindt archeologisch onderzoek plaats op en rondom het SGB terrein. De Europese aanbestedingen voor het ontwerp van zowel de nieuwbouw MBO en de nieuwbouw Liseo hebben plaats gevonden. Op dit moment is het Rijksvastgoedbedrijf in afwachting van een startsein om te starten met de bouw van het mbo en uitbreiding van de Liseo. Het ontwerp ten behoeve van de renovatie van de San Luis Bertran is afgerond.

Het ontwerp voor de renovatie van de Reina Beatrix is begonnen en nadert zijn voltooiing. Na aanbesteding wordt gestart met het ontwerp van het sportgebouw SGB.

De renovatie van de Golden Rock School op Sint Eustatius is afgerond. De oplevering vindt begin januari 2016 plaats. De uitvoering van zogenaamd calamiteiten herstel bij de Bethel Methodist School is afgerond en de aanvankelijk onveilige gebouwen zijn gerenoveerd en weer in gebruik genomen.

Het ontwerp van de Renovatie Bethel Methodist school is in 2015 afgerond. In het najaar van 2015 is de uitvoering van dit project aanbesteed. De renovatie zal begin 2016 aanvangen. Het programma van eisen van de Gwendolyne van Putten School is vastgesteld. Er is gestart met de voorbereiding voor de Europese aanbesteding van dit project.

De renovatie van de St. John's Sports Facility op Saba is in 2015 begonnen. Het interieur van de sportzaal is al gereed en voorzien van een moderne kunststof vloer en akoestisch dempende wand.

Ministerie van Veiligheid en Justitie

Het ministerie van VenJ richt zich op de uitvoerende diensten actief op het terrein van Veiligheid en Justitie. Onder meer brandweer en politie, KMar, openbaar ministerie en justitiële inrichting, reclassering, voogdijraad en immigratie- en naturalisatiedienst werken op Bonaire, Saba en Sint Eustatius aan veiligheid en rechtvaardigheid.

In 2015 is door de VenJ-diensten verder gewerkt aan opbouw en professionalisering onder andere met de bouw van de bij het vliegveld gelegen nieuwe kazerne van het Brandweerkorps Caribisch Nederland. Ook voor de Justitiële Inrichting Caribisch Nederland wordt gewerkt aan nieuwbouw. De start van de bouw is in februari 2015 ingeluid door de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie. Parallel aan de nieuwbouw wordt gewerkt aan een nieuw dagprogramma en een nieuwe visie op arbeid zodat gedetineerden zo goed mogelijk worden voorbereid op terugkeer in de maatschappij.

De verschillende VenJ-diensten hebben stevig geïnvesteerd in training en opleiding waarmee de basis voor professioneel handelen verder is verstevigd.

In de samenwerking van de VenJ-diensten onderling en met aangrenzende domeinen als verslavingszorg en jeugdzorg zijn betekenisvolle stappen gezet in 2015. Zo is het Veiligheidshuis op Bonaire in maart 2015 van start gegaan waarin de ketenpartners op het domein van veiligheid en zorg samenwerken. Naast een stuurgroep Veiligheidshuis is er een casusoverleg waar onder regie van een procesmanager integrale plannen van aanpak worden gemaakt voor casussen waar sprake is van complexe, meervoudige problematiek.

Ook op het domein van toezicht en handhaving is de samenwerking in 2015 geïntensiveerd door de start van de stuurgroep Bavpol (buitengewoon agent van politie). KPCN, OM, directie Toezicht en Handhaving, Stinapa, douane, leerplicht en arbeidsinspectie zien daarin gezamenlijk toe op de Bavpol-opleiding.

Eind 2015 zijn initiatieven ontplooid voor een Eilandelijk Platform Criminaliteitsbeheersing (EPC) op Bonaire. Politie, OM, overheid, ondernemers en brancheorganisaties willen meer en beter samenwerken om preventie en aanpak van criminaliteit gericht tegen ondernemers te versterken. Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) biedt ondersteuning bij de verdere inrichting van het EPC Bonaire.

In 2015 zijn verder de volgende besluiten genomen inzake nazorg, detentiecapaciteit op de Bovenwinden en de kosteloze rechtsbijstand:

- VenJ heeft eind november besloten om aan Stichting Krusada voor een periode van anderhalf jaar subsidie te verstrekken voor het realiseren van acht plekken voor opvang en re-integratie van ex-gedetineerden.
- Eind juli heeft de Staatsecretaris in zijn brief aan de Tweede Kamer meegedeeld dat op Sint Eustatius naar verwachting in 2017 een detentievoorziening met een capaciteit van 12 plaatsen wordt gerealiseerd, als geïntegreerd onderdeel van het bestaande politiebureau.
- In november is besloten om de tarieven voor het verlenen van kosteloze rechtskundige bijstand (KRB) per 1 januari 2016 te verhogen met circa 50%. De zogenaamde 'zaaksvergoeding' voor zowel strafzaken als civiele-/bestuurszaken is nu $750. Ook de piketvergoeding is met een vergelijkbaar percentage verhoogd.

Voor VenJ is bovenstaande aanleiding geweest om al in 2015 aan de slag te gaan met een nieuw, meerjarig beleidskader waarin de VenJ-prioriteiten voor de periode 2016-2020 worden vastgesteld.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Uit het eind 2015 opgeleverde evaluatierapport van de commissie Spies (5 jaar Caribisch Nederland) blijkt dat VWS op de goede weg is. Tegelijkertijd zijn er ook nog verschillende verbeterpunten te benoemen, waar VWS de komende jaren op zal bijsturen.

Sinds 1 januari 2015 is het 'Besluit uitoefenen medisch beroep BES' van kracht. De bevoegdheidsbesluiten voor arts, tandarts, verloskundige en/of apotheker op Bonaire, Sint Eustatius en Saba stellen Nederlandse/Europese opleidingseisen. Het streven is om iedere beroepsbeoefenaar die onder het Besluit valt in 2020 op het kennisniveau van die bevoegdheidsbesluiten te krijgen. In 2016 wordt een nieuwe uitvoeringsrichtlijn bij het 'Besluit uitoefenen medisch beroep BES' van kracht en zal de ontheffingsverlening van het verbod op medische beroepsarbeid in Caribisch Nederland verder worden geprofessionaliseerd. Dit is noodzakelijk omdat in Caribisch Nederland geen wet BIG bestaat.

Belangrijk aandachtspunt vanaf 2015 is daarom de verbetering van de eerstelijnszorg. Dit zal worden gerealiseerd door middel van een specifiek vierjarig scholingstraject voor de huisartsen. Gekoppeld aan dit scholingsplan zal het Zorgverzekeringskantoor de huisartsen ondersteunen om tot een zorggroepenaanpak te komen. Dit om in Caribisch Nederland veel voorkomende chronische ziektebeelden zoals diabetes, hypertensie en chronisch hartfalen beter te kunnen behandelen.

In 2015 is bij het ziekenhuis Fundashon Mariadal op Bonaire het aantal stoelen voor nierdialyse uitgebreid. Op Sint Eustatius is begonnen met de bouw van de hangar voor de helikopters, die spoedvervoer vanaf Sint Eustatius en Saba verzorgen. De bouw van de hangar is bijna gereed en begin 2015 is ook de tweede, grote helikopter met grote actieradius op Sint Eustatius geplaatst.

De medische uitzendingen naar andere landen dan CN worden voortdurend verbeterd en bijgeschaafd. In 2015 heeft de minister van VWS tijdens een bezoek aan Colombia afspraken gemaakt om de procedures rond de zorgverlening door Colombiaanse ziekenhuizen aan patiënten van Caribisch Nederland eenvoudiger te maken, waardoor de zorg doelmatiger en efficiënter wordt. De verblijfsduur van de medische uitzendingen is hierbij een belangrijk aandachtspunt. Zowel het aantal uitzendingen naar als de gemiddelde verblijfsduur in Colombia neemt af. De afname van het aantal medische uitzendingen vanaf Bonaire wordt ook veroorzaakt door de introductie van nieuwe technieken als de CT-scan en contrastmiddelen voor het uitvoeren van cardiovasculaire diagnostiek in Fundashon Mariadal. Het Zorgverzekeringskantoor heeft een tweede ziekenhuis op St. Maarten gecontracteerd op het Franse deel van het eiland.

Voor de GGZ-zorg geldt dat op Bonaire in 2015 de Psychiatrische Afdeling Algemeen Ziekenhuis (PAAZ) gereed is gekomen. Het GGZ-team werkt met een gecertificeerd fact-team (Flexible Assertive Community Treatment), waardoor de ambulante aanpak zo succesvol is, dat het aantal opnameplaatsen voor de GGZ behoorlijk kon verminderen.

In 2015 is een inventarisatie gestart naar de implicatie van medegelding van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Deze inventarisatie zal in juli 2016 gereed zijn.

Het is de bedoeling dat het Verdrag, zodra dat mogelijk is, ook geldig wordt in het Caribische deel van Nederland.

In het najaar van 2015 heeft de staatssecretaris een werkbezoek gebracht aan Caribisch Nederland. Hij heeft onder andere de woontraining op Bonaire bezocht. Bij deze training staat de individuele hulpvraag centraal, gericht op praktische en sociale vaardigheden en het weer opbouwen van contacten met familie.

Ook heeft hij de dagbesteding voor ouderen en een aantal jeugdzorginstellingen op Saba en Bonaire bezocht.

Met betrekking tot jeugdzorg zijn in 2015 zowel in de werkprocessen als in de kwaliteit van de hulpverlening verdere verbeteringen doorgevoerd. In het najaar van 2015 heeft de Inspectie Jeugdzorg een herhalingsonderzoek naar de kwaliteit van de jeugdzorg verricht, waarbij specifiek gekeken is naar de voortgang van de verbeteringen. Het rapport van de inspectie wordt begin 2016 verwacht. Het wetsvoorstel dat het toezicht door de inspectie van een wettelijke basis voorziet, ligt momenteel ter behandeling bij de Tweede Kamer[1].

De aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld heeft hoge prioriteit. Op verzoek van de staatssecretaris van VWS wordt momenteel in overleg met de relevante partners op de eilanden onderzocht hoe hier aanmerkelijk verbetering in kan worden gebracht met de introductie van een meldpunt en begeleidende maatregelen.

De invoering van de HPV-vaccinatie is in oktober 2015 ook op Bonaire gerealiseerd, dit was al eerder gerealiseerd op St. Eustatius en Saba. Hierbij wordt ondersteuning verleend door het RIVM. Het bestrijden van muggenpopulaties en de ziektes die deze muggen overbrengen is een taak van de lokale overheden. Verantwoorde muggenbestrijding bestaat uit vernietiging of verwijdering van deze broedplaatsen of uit behandeling van deze broedplaatsen met een biocide om de ontwikkeling van larve naar volwassen muggen tegen te gaan. Op Saba is de muggenbestrijding in 2015 zo effectief geweest, dat daarmee een chikungunya-uitbraak is voorkomen.

[1] Zie wetsvoorstel wijziging IBES, TK 34.238.